

z dnia 31 marca 2017 r.

w sprawie przyjęcia "Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016 z lat 2015-2016"

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art.15 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446, zm. poz. 1579 i poz. 1948) w związku z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446, zm. z 2015 r. poz. 397, poz. 774 i poz. 1505 oraz z 2016 r. poz. 1330, poz. 1887 i poz. 1948) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016 z lat 2015-2016”, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nowosolna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy
Nowosolna

Malgorzata Kamińska
**Małgorzata Kamińska -
Bruszevska**

Załącznik do Uchwały Nr XXXIII/210/17
Rady Gminy Nowosolna
z dnia 31 marca 2017 r.

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO
PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY NOWOSOLNA NA LATA 2013-2016
Z LAT 2015-2016

Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.) Gmina Nowosolna posiada opracowany „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Nowosolna na lata 2013-2016”, który na mocy art. 87 ust. 3 ww. ustawy został przyjęty przez Radę Gminy Nowosolna uchwałą Nr XXV/158/13 w dniu 30 stycznia 2013 roku i ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego w dniu 28 marca 2013 roku pod pozycją 1755. Realizacja programu weszła w życie 14 dni po jego ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego, tj. w dniu 12 kwietnia 2013 roku.

W myśl art. 87 ust. 5 wymienionej ustawy wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia radzie gminy. Niniejszym sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016 z lat 2015-2016 stanowi wypełnienie prawnego zobowiązania Wójta, wynikającego z treści ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Celem niniejszego opracowania jest analiza i ocena realizacji celów, działań oraz zadań zapisanych w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016.

Do głównych założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016 należą:

- ochrona walorów i wartości materialnych i niematerialnych przy jednoczesnym ich wykorzystaniu jako czynnika rozwoju obszaru gminy Nowosolna;
- promocja zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego gminy Nowosolna.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016 sformułowano **cel strategiczny** w brzmieniu: „*Bogate walory i wartości kulturowe gminy źródłem dumy i podstawą rozwoju obszaru*”, wskazano **cel operacyjny** polegający na „*kreowaniu wartości regionalnych*” i **trzy działania**, które zgodnie z zasadą planowania zintegrowanego wpisują się w Strategię Rozwoju Gminy Nowosolna oraz obowiązujące dokumenty planistyczne gminy. Ich realizacja wymaga ścisłej współpracy Urzędu Gminy Nowosolna, instytucji rządowych odpowiedzialnych za ochronę zabytków, jednostek kulturalnych i oświatowych oraz instytucji pozarządowych i właścicieli obiektów zabytkowych.

Cel operacyjny, działania i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016

CEL STRATEGICZNY

Bogate walory i wartości kulturowe gminy źródłem dumy i podstawą rozwoju obszaru

CEL OPERACYJNY

Kreowanie wartości regionalnych

Działanie 1

**Zachowanie ciągłości
dziedzictwa kulturowego**

Zadania:

- Ożywianie historycznej tkanki ruralistycznej miejscowości gminnych
- Rozpoznanie i zagospodarowanie osady i grodziska w Starych Skoszewach na cele turystyczno – administracyjne
- Utworzenie parku kulturowego obszaru „Śladami Iwaszkiewicza w dolinie Moszczenicy”
- Wpisanie dworu w Byszewach na listę obiektów reprezentatywnych
- Ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenny obiekt sakralny w Starych Skoszewach z uwzględnieniem lokalnych kapliczek
- Wpisanie kościoła i ogrodzenia wokół kościoła w Starych Skoszewach do rejestru zabytków
- Kandydowanie zabytkowych cmentarzy ewangelickich do pozyskania środków finansowych z funduszy ochrony środowiska na przeprowadzenie wymaganych prac rewaloryzacyjnych
- Poprawa stanu obiektów zamieszczonych w gminnej ewidencji zabytków gminy Nowosolna
- Opracowanie wirtualnej panoramy Gminy Nowosolna

Działanie 2

**Edukacja i popularyzacja
wiedzy o dziedzictwie
kulturowym oraz
promocja gminy**

Zadania:

- Upowszechnianie legendy
- Organizacja spotkań związanych z miejscem bitew
- Promocja imprez o charakterze kulturowym
- Wykreowanie pamiątek regionalnych
- Wspieranie specjalów lokalnych i wpisanie ich na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych oraz ich promocja
- Propagowanie dziedzictwa kulturowego w Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie
- Edukacja regionalna mieszkańców

Zadanie 3

**Rozwój turystyki
kulturowej w oparciu
o walory krajobrazowe
i historię obszaru**

Zadanie:

- Wykreowanie markowego produktu „Stare Skoszewy i okolice - spotkanie z historią, tradycją i kulturą”

Zamierzeniem opracowanego sprawozdania obejmującego lata 2015-2016 jest zatem ocena stopnia realizacji przyjętych w „Gminny Programie Opieki nad Zabytkami dla gminy Nowosolna na lata 2013-2016” poszczególnych zadań w ramach trzech działań na rzecz zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy z uwzględnieniem aktywności służącej promocji spuścizny historycznej.

Ocena realizacji zadań – zestawienie tabelaryczne:

Działanie	Zadania	Ocena realizacji
Działanie 1 „Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego”	Ożywianie historycznej tkanki ruralistycznej miejscowości gminnych	Zadanie realizowane systematycznie – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Rozpoznanie i zagospodarowanie osady i grodziska w Starych Skoszewach na cele turystyczno-administracyjne	Zagrożenie realizacji zakładanego zadania – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Utworzenie parku kulturowego obszaru „Śladami Iwaszkiewicza w dolinie rzeki Moszczenicy”	Zadanie w trakcie realizacji - przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Wpisanie dworu w Byszewach na listę obiektów reprezentatywnych	Zadanie zrealizowane
	Ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenny obiekt sakralny w Starych Skoszewach z uwzględnieniem lokalnych kapliczek	Realizacja cykliczna – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Wpisanie kościoła i ogrodzenia wokół kościoła w Starych Skoszewach do rejestru zabytków	Zadanie niezrealizowane
	Kandydowanie zabytkowych cmentarzy ewangelickich do pozyskania środków finansowych z funduszu ochrony środowiska na przeprowadzenie wymaganych prac rewaloryzacyjnych	Zadanie niezrealizowane - utrzymano zadanie w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Poprawa stanu obiektów zamieszczonych w gminnej ewidencji zabytków gminy Nowosolna	Realizacja cykliczna – zadanie zrealizowane
	Opracowanie wirtualnej panoramy	Zadanie realizowane – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego

	Gminy Nowosolna	Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
Działanie 2 „Edukacja i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym oraz promocja gminy”	Upowszechnianie legendy	Zadanie realizowane – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Organizacja spotkań związanych z miejscem bitew	Realizacja cykliczna– przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Promocja imprez o charakterze kulturowym	Realizacja cykliczna – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Wykreowanie pamiątek regionalnych	Zadanie realizowane - przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Wspieranie specjalów lokalnych i wpisanie ich na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych oraz ich promocja	Wspieranie i promocja - realizacja cykliczna –przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna Wpisanie specjalów na listę ministerialną - zadanie niezrealizowane - utrzymano zadanie w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Propagowanie dziedzictwa kulturowego w Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie	Zadanie realizowane – realizacja cykliczna – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
	Edukacja regionalna mieszkańców	Zadanie realizowane – przewidziano kontynuację zadania w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna
Działanie 3 „Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe i historię obszaru”	Wykreowanie markowego produktu „Stare Skoszewy i okolice ”	Realizacja cykliczna – zadanie zrealizowane

Ocena realizacji zadań – wykaz szczegółowy:

W ramach Działania 1 „Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego” zrealizowano lub podjęto starania **w** zakresie niżej wymienionych zadań:

Zadania:

- **Ożywanie historycznej tkanki ruralistycznej miejscowości gminnych**

Przed okresem sprawozdawczych w większości sołectw zostały utworzone przestrzenie publiczne integrujące społeczność lokalną, tzw. centra wsi – wykorzystywane na funkcje społeczne, wypoczynkowe i kulturalne. W latach 2015 i 2016 nowo utworzone w poprzednim okresie sprawozdawczym przestrzenie publiczne w miejscowościach Boginia, Borchówka oraz Plichtów przygotowano do zagospodarowania oraz częściowo rozpoczęto ich doposażanie. Funkcjonujące już w latach poprzednich przestrzenie publiczne w miejscowościach: Byszewy, Kalonka, Kopanka, Ksawerów, Moskwa, Nowe Skoszewy, Natolin, Lipiny, Teolin oraz Wiączyń Dolny rozwijano poprzez doposażenie oraz zabiegi pielęgnacyjne. Działania polegające na tworzeniu nowych oraz rozwijaniu istniejących przestrzeni publicznych stanowią kontynuację podejmowanych w latach poprzednich zadań polegających na ożywieniu ośrodków wiejskich - miejsc, w których zarówno mieszkańcy gminy, jak i turyści mogą spędzać wolny czas na świeżym powietrzu, spotkać się i odpocząć podczas zwiedzania malowniczych terenów gminy Nowosolna i okolic. Środki finansowe na ten cel były przeznaczane głównie z Funduszu Sołeckiego wyodrębnionego z budżetu gminy.

- **Rozpoznanie i zagospodarowanie osady i grodziska w Starych Skoszewach na cele turystyczno-administracyjne**

Najbardziej znanym zabytkiem archeologicznym w gminie Nowosolna jest wczesnośredniowieczne grodzisko w Starych Skoszewach (jedno z najstarszych w Polsce Środkowej), wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzją z dnia 28.10.1971 i decyzją z dnia 04.04.1988 roku (Nr A/214). Zarówno władze lokalne, jak i środowisko badawcze, w tym: Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział w Łodzi – pracujące przy współudziale Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego i Katedry Geomorfologii i Geografii Uniwersytetu Łódzkiego, mając na względzie wartość historyczną i kulturową tego miejsca czynią starania służące ochronie grodziska średniowiecznego wraz z osadą podgrodową.

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków w 2009 roku przekazał wstępne wytyczne konserwatorskie do proponowanej realizacji projektu pt. *Rozpoznanie i zagospodarowanie osady i grodziska w Skoszewach Starych na cele turystyczno-administracyjne*. W sporządzonych wytycznych wskazano wykonać:

- zdjęcia lotnicze terenu osady i grodziska w różnych warunkach pogodowych i wegetacyjnych tak, aby uzyskać jak najlepsze zdjęcia do analizy archeologicznej z aktualnym stanem zachowania obiektu;
- na osadzie badania nieinwazyjne oraz odwierty metodami geologicznymi w celu rozpoznania faktycznego zasięgu osady;

- koncepcję zagospodarowania terenu na potrzeby administracyjno-turystyczne gminy Nowosolna, która powinna uwzględniać wyniki wstępnego rozpoznania archeologicznego oraz nawiązywać do dawnego budownictwa tych terenów.

Stosownie do powyższych wytycznych, na terenie grodziska oraz osady podgrodowej, w poprzednim okresie sprawozdawczym, tj. w roku 2013 (po raz kolejny) zostały wykonane badania nieinwazyjne w celu rozpoznania faktycznego zasięgu, a także metryki niezwykle złożonej struktury przestrzennej zespołu osadniczego w Starych Skoszewach. W ramach programu dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego - Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego:

- 1) w październiku 2013 roku zlecił wykonanie serii zdjęć lotniczych terenu;
- 2) w roku 2013 zlecił wykonanie pomiarów geodezyjnych obu stanowisk archeologicznych oraz sporządzono plan warstwicowy i numeryczny model terenu;
- 3) przeprowadził dwa badania powierzchniowe terenu: w kwietniu 2013 roku przebadano majdan grodziska, zaś w październiku 2013 r. teren osady podgrodowej;
- 4) w ramach prowadzonych prac wytyczono 19 poligonów o wymiarach 40x40 m do celów prospekcji magnetycznej, w celu uwydatnienia anomalii magnetycznych, które potwierdziły istnienie w przeszłości na tym terenie stref aktywności ludzkiej lub konstrukcji.

Urząd Gminy Nowosolna w roku 2014 przygotował tzw. „fiszę projektową” (priorytety inwestycyjne dla gminy Nowosolna) wnosząc o wybór i wpisanie między innymi projektu pn. „Rewitalizacja Majdanu jako części grodziska średniowiecznego w Starych Skoszewach” do projektu pn. „Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. Projekt inwestycyjny zakładał adaptację na cele kulturalne historycznych obiektów wraz z ich otoczeniem, w tym: wykup działki o nr ew. 103 w miejscowości Stare Skoszewy, przeprowadzenie badań nieinwazyjnych obszaru, określenie form odbudowy i umiejscowienie Centrum Turystyczno-Administracyjnego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Poczynione wówczas przez władze gminy Nowosolna starania w zakresie zakupu nieruchomości, na której znajdowała się osada podgrodowa od właścicieli gruntu – osób fizycznych nie powiodły się. Skomplikowana sytuacja prawna nieruchomości, jak i wygórowane żądania właścicieli doprowadziły do odstąpienia od koncepcji wykupu działki i jej zagospodarowania na potrzeby administracyjno-turystyczne gminy Nowosolna.

W latach 2015-2016 nie podejmowano działań w celu przejęcia niniejszej nieruchomości i zagospodarowania na cele turystyczno-administracyjne.

- **Utworzenie parku kulturowego obszaru „Śladami Iwaszkiewicza w dolinie rzeki Moszczenicy”**

W poprzednim okresie sprawozdawczym wprowadzono zapisy dotyczące granic projektowanego parku kulturowego „Śladami J. Iwaszkiewicza w dolinie rzeki Moszczenicy” w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowosolna, przyjętym uchwałą Rady Gminy Nowosolna Nr XXXVII/224/13 z dnia 4 grudnia 2013 roku.

Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Jednocześnie uchwała ta powinna określać nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia. Następnie wymagane jest sporządzenie planu ochrony parku kulturowego oraz obowiązkowe sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Podjęcie stosownej uchwały w sprawie utworzenia parku kulturowego wymaga zatem dokonania wcześniejszych szczegółowych analiz (w tym ekonomicznych) i rozważenia kwestii zasadności utworzenia parku kulturowego oraz ewentualnego jego zakresu. Takie analizy nie zostały wykonane.

- **Wpisanie dworu w Byszewach na listę obiektów reprezentatywnych**

W dniu 25.01.2016 roku wystąpiono do Marszałka Województwa Łódzkiego z wnioskiem o wpisanie dworu w Byszewach na listę obiektów reprezentatywnych oraz do Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o poparcie kandydatury dworu do wpisania na tą listę. Zespół dworsko-parkowy w Byszewach oraz Grodzisko w Starych Skoszewach, w trzeciej edycji Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami dla Województwa Łódzkiego na lata 2016-2019, zostały zamieszczone na liście obszarów i obiektów reprezentatywnych. Obiekty i obszary zamieszczone na tej liście są brane pod uwagę przy ocenianiu wniosków złożonych do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, przy ubieganiu się o środki przyznawane na rewaloryzację (przywrócenie wartości użytkowej) zabytków.

- **Ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenny obiekt sakralny w Starych Skoszewach z uwzględnieniem lokalnych kapliczek**

Corocznie w dniu 15 sierpnia w parafii rzymskokatolickiej pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Starych Skoszewach odbywa się uroczystość odpustowa, na którą licznie przybywają pielgrzymki piesze z parafii sąsiednich. Na uroczystą mszę świętą przybywają głównie pielgrzymi z: Brzezin, Strykowa, Łodzi, Niesułkowa, Kalonki i osiedla Nowosolna. Pielgrzymowanie do Sanktuarium Maryjnego w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny stało się tradycją kultywowaną od wielu pokoleń. Szkoła Podstawowa w Starych Skoszewach w tym dniu udostępnia pielgrzymom bazę szkoły: parkingi, toalety, punkt z wodą mineralną.

Kapliczki przydrożne i krzyże usytuowane na terenie gminy Nowosolna, stanowią jeden z najbardziej charakterystycznych elementów pejzażu. Położone na szlakach pielgrzymek pieszych i rowerowych często stanowią miejsca postoju, odpoczynku i modlitwy.

Konserwacją bieżącą przydrożnych krzyży i kapliczek zlokalizowanych na terenie gminy Nowosolna zajmują się mieszkańcy, którzy dbają o ich stan zachowania oraz wizerunek. W roku 2015 staraniem mieszkańców sołectwa, odrestaurowana została kapliczka w Kalonce, usytuowana na skrzyżowaniu dróg powiatowych. W ramach przeprowadzonych prac wykonano: odnowiono elewację oraz wnętrze kapliczki.

Prace remontowe zostały wykonane przez mieszkańców sołectwa w czynie społecznym, z ich środków własnych.

Kapliczka przydrożna w Kalonce

- **Wpisanie kościoła i ogrodzenia wokół kościoła w Starych Skoszewach do rejestru zabytków**

Wpisu kościoła i ogrodzenia z kamienia naturalnego wokół kościoła do Rejestru Zabytków Województwa Łódzkiego może dokonać Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków z urzędu lub na wniosek właściciela obiektu zabytkowego parafii rzymskokatolickiej pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Starych Skoszewach. W okresie sprawozdawczym, tj. w latach 2015-2016, nie dokonano wpisu do rejestru ww. obiektów.

- **Kandydowanie zabytkowych cmentarzy ewangelickich do pozyskania środków finansowych z funduszu ochrony środowiska na przeprowadzenie wymaganych prac rewaloryzacyjnych**

W okresie sprawozdawczym nie poczyniono starań w celu pomocy w pozyskaniu środków finansowych z funduszu ochrony środowiska na przeprowadzenie wymaganych prac rewaloryzacyjnych zabytkowych cmentarzy. Nieczynne cmentarze ewangelickie zlokalizowane na terenie gminy Nowosolna stanowią własność parafii ewangelicko-augsburskiej oraz osób fizycznych (własność prywatna), w związku z powyższym gmina nie posiada bezpośrednio możliwości wpływania na poprawę stanu zachowania tych obiektów, co w konsekwencji powoduje niekiedy zaniedbania ze strony właścicieli i władających. Brak jest także możliwości prawnych udzielania pomocy finansowej właścicielom obiektów zabytkowych, wpisanych

Jedynie do ewidencji zabytków zarówno gminnej jak i wojewódzkiej. W związku z tym stan zabytkowych cmentarzy ewangelickich pogarsza się z roku na rok.

- **Poprawa stanu obiektów zamieszczonych w gminnej ewidencji zabytków gminy Nowosolna**

Mając na względzie ważność obiektów i miejsc historycznych kontynuowano dbałość o poprawę stanu zachowania oraz utrzymanie porządku wokół obiektów objętych ochroną konserwatorską, będących pod opieką gminy oraz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru.

Na bieżąco są prowadzone prace związane z utrzymaniem cmentarza wojennego z okresu I wojny światowej zlokalizowanego w Wiączyniu Dolnym, na skraju Lasu Wiączyńskiego oraz miejsca pamięci zlokalizowanego w Lesie Wiączyńskim, w miejscowości Teolin. W prace nad utrzymaniem odpowiedniego stanu cmentarza wojennego i miejsca pamięci corocznie zaangażowani są pracownicy Urzędu Gminy Nowosolna, uczniowie i nauczyciele Gimnazjum w Wiączyniu Dolnym, uczniowie i nauczyciele Szkoły Podstawowej w Lipinach, pracownicy Nadleśnictwa Brzeziny z siedzibą w Kaletniku, Radni Rady Gminy Nowosolna oraz mieszkańcy, przy wydatnej pomocy członków Stowarzyszenia Eksploracyjno-Historycznego „Grupa Łódź”. W 2015 roku, tak jak corocznie teren cmentarza z okresu I wojny światowej został uporządkowany – wykoszono trawę, wymieniono uszkodzone deski w przęsłach ogrodzenia cmentarza, oczyszczono teren z gałęzi oraz innych odpadów.

W roku 2016 Urząd Gminy Nowosolna wystąpił z wnioskiem o dofinansowanie z budżetu Wojewody Łódzkiego prac polegających na oczyszczeniu nagrobków kamiennych (głazów narzutowych, bloczków betonowych) z silnie porastających je glonów, mchów i porostów, odtworzeniu i uczyelnieniu inskrypcji na nagrobkach, w celu ich uwidocznienia (dofinansowanie w wysokości 59.041,30 PLN) oraz wymianę drewnianych przęseł ogrodzenia (dofinansowanie w wysokości 67.142,54 PLN). Ze względu na szczupłość środków finansowych, przeznaczonych w budżecie Wojewody Łódzkiego na sprawowanie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi, wnioski o dotacje celowe zostały rozpatrzone pozytywnie, ale nie uzyskały dofinansowania.

Ze środków budżetu gminy na rok 2016 zlecono wykonanie prac polegających na demontażu uszkodzonej bramy wjazdowej i furtki na terenie cmentarza wojennego w Wiączyniu Dolnym oraz wykonanie nowej furtki i bramy jako dwuskrzydłowej, dla jej lepszej stabilności (koszt realizacji zamówienia 2.500,00 PLN).

Uszkodzona brama i furtka cmentarza wojennego

Wymieniona brama i furka cmentarza wojennego

W 2016 roku, miejsce pamięci narodowej zlokalizowane w Lesie Wiączyńskim, w miejscowości Teolin, zostało oczyszczone w celu jego uwidocznienie – wycięto młode zadrzewienia oraz usunięto spróchniałe drzewa zagrażające pomnikowi powstałemu ku czci pomordowanych.

W roku 2016 Urząd Gminy Nowosolna wystąpił z wnioskiem o dotację celową z budżetu Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi na odtworzenie uszkodzonego, spróchniałego krzyża drewnianego na terenie pomnika poświęconego pamięci pomordowanym, zlokalizowanego w Teolinie na skraju Lasu Wiączyńskiego w wysokości 1.620,00 PLN. W odpowiedzi na niniejszy wniosek IPN poinformował, iż aktualnie Instytut nie posiada formalno-prawnych możliwości sfinansowania lub dofinansowania przedsięwzięcia.

Większość obiektów zabytkowych położonych na terenie gminy Nowosolna znajduje się w posiadaniu osób prywatnych, parafii rzymskokatolickiej p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Starych Skoszewach, parafii ewangelicko-augsburskiej oraz we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa, w związku z czym gmina nie posiada bezpośrednio możliwości wpływania na poprawę stanu zachowania tych obiektów, co w konsekwencji powoduje niekiedy zaniedbania ze strony właścicieli i władających. Brak jest także możliwości prawnych udzielania pomocy finansowej osobom fizycznym i prawnym, które są właścicielami obiektów zabytkowych, wpisanych jedynie do ewidencji zabytków zarówno gminnej jak i wojewódzkiej.

- **Opracowanie wirtualnej panoramy Gminy Nowosolna**

W ramach realizacji celów określonych w programie na stronie internetowej: www.gminanowosolna.pl w zakładce „Poznaj gminę”→ „Ciekawe miejsca i zabytki” zamieszczono „Gminną Ewidencję Zabytków Gminy Nowosolna” oraz „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Nowosolna na lata 2013-2016”.

Na stronie internetowej Urzędu Gminy Nowosolna została w roku 2016 zamieszczona Interaktywna mapa gminy, która daje możliwość zamieszczenia informacji o zabytkach, generowania danych o obiektach i

obszarach zabytkowych gminy. Informacje na temat zabytków rejestrowych oraz ewidencyjnych wraz z ich lokalizacją (oznaczenie + krótki opis) będą zamieszczane etapowo, po opracowaniu poszczególnych kart informacyjnych o zabytkach.

Na stronie internetowej Gminno Parkowego Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie zamieszczono wirtualne panoramy z terenu gminy Nowosolna, z uwzględnieniem cennego krajobrazu kulturowego.

W ramach **Działania 2 „Edukacja i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym oraz promocja gminy”** zrealizowano lub podjęto starania w zakresie niżej wymienionych zadań:

Zadania:

- **Upowszechnianie legendy**

Głazy narzutowe różnych rozmiarów spotykamy na całym terenie gminy Nowosolna. Są zatem stałym elementem gminnego krajobrazu. Towarzyszące mieszkańcom regionu w życiu codziennym stały się źródłem podań ludowych i legend. Legenda przytoczona w „Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016” tłumaczy mnogość głazów różnej wielkości na tym terenie niezwykłą zdolnością ziemi do „rodzenia kamieni”. Głazy narzutowe od wieków stanowiły powszechny budulec do wznoszenia budowli mieszkalnych i gospodarczych (obory, stajnie, ogrodzenia) oraz utwardzania dróg (tzw. „kocie łby”). Także obecnie głazy narzutowe są „modnym” materiałem budowlanym, zbieranym i wykorzystywanym do budowy fundamentów, ogrodzeń, jako ozdoba do ogrodów, na pomniki przez firmy kamieniarskie, celem upamiętnienia wydarzeń historycznych, bohaterów narodowych. Legenda związana z występowaniem głazów narzutowych była dotychczas rozpowszechniana głównie przez pracowników Dyrekcji Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Aktualnie jest rozpowszechniana także poprzez udostępniony na stronie internetowej gminy „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016”.

- **Organizacja spotkań związanych z miejscem bitew**

Miejscowością w gminie Nowosolna, na której najważniejsze wydarzenia historyczne odcisnęły piętno są Stare Skoszewy. Wiele bitew historycznych nie ominęło tych ziem, w tym: „potop szwedzki” z XVII wieku (ucierpiało grodzisko oraz kościół w Starych Skoszewach), Powstanie Styczniowe z 1863 roku (największe i najcięższe walki odbyły się w miejscowości Stare Skoszewy i Byszewy, które upamiętnia krzyż metalowy usytuowany na wale grodziska), „Bitwa pod Łodzią” tocząca się na przełomie listopada i grudnia 1914 roku (w wyniku działań wojennych spłonął kościół modrzewiowy w Starych Skoszewach) a także w pierwszych dniach II wojny światowej bitwa rozegrana pod Boginią (polegli żołnierze spoczywają w zbiorowej mogile na cmentarzu parafialnym w Starych Skoszewach).

W roku 2015 oraz 2016, tak jak corocznie z dnia 11 listopada w miejscowości Stare Skoszewy zorganizowane zostały uroczyste gminne obchody Święta Odzyskania Niepodległości. Organizatorami uroczystości byli: Parafia Wniebowzięcia NMP i Św. Barbary w Starych Skoszewach, Wójt i Rada Gminy Nowosolna, Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie, Szkoły z terenu gminy, Koło

Gospodyń Wiejskich w Starych Skoszewach, Ochotnicza Straż Pożarna w Starych Skoszewach. W organizacje uroczystości włączyli się także: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Nowosolna, Stowarzyszenie Eksploracyjno-Historyczne „Grupa Łódź”. Obchody święta corocznie rozpoczyna msza święta w Sanktuarium Maryjnym w Starych Skoszewach. Następnie liczne delegacje składają kwiaty i palą znicze na mogile zbiorowej, położonej na cmentarzu parafialnym, żołnierzy poległych podczas bitwy rozegranej w czasie II Wojny Światowej w dniu 8 września 1939 roku pod Boginią pomiędzy 10 Dywizją Piechoty Armii Łódź a Niemiecką 8 Armią. Po części oficjalnej odbywa się trzecia – artystyczna część uroczystości, najczęściej przygotowywana przez nauczycieli i uczniów Szkoły Podstawowej w Starych Skoszewach oraz zespoły śpiewacze. Zwieńczeniem uroczystości jest poczęstunek tradycyjnymi potrawami przygotowanymi przez rodziców uczniów i Koło Gospodyń Wiejskich ze Starych Skoszew oraz specjalem lokalnym „żurem Skoszewskim”. W ten sposób czczona jest pamięć wszystkich poległych, którzy walczyli o wolną Polskę, zarówno w okresie potopu szwedzkiego, powstania styczniowego, I wojny światowej, jak i II wojny światowej. Obchody Święta Niepodległości mają nie tylko wymiar symboliczny, lecz również edukacyjny.

Władze gminy, placówki oświatowe, przedstawiciele organizacji oraz mieszkańcy gminy uczestniczą licznie w obchodach Święta Niepodległości dają piękny przykład postawy patriotycznej, kultywowania wydarzeń historycznych i tradycji niepodległościowych.

- **Promocja imprez o charakterze kulturowym**

W gminie Nowosolna od wielu lat kultywowana jest tradycja organizowania cyklicznych imprez o charakterze kulturowo-folklorystycznym, takich jak: Święto Gminy, Sobótki – Noc Kupały, Dożynki Gminne, Oplątek Wigilijny, Dzień Odzyskania Niepodległości, czy Święto Pieroga, Święto Ziemiaka, Dzień Seniora. Przedsięwzięcia te mają na celu promocję dziedzictwa kulturowego gminy, wzmocnienie pozycji gminy Nowosolna jako obszaru atrakcyjnego kulturowo i wykreowanie pozytywnego jej wizerunku oraz przede wszystkim integrację społeczności lokalnej.

Prężnie działające na terenie gminy: zespoły śpiewacze/ludowe - Byszewianie, Wiączynianka, Seniorki z Kalonki, chór męski DYSONANS, Parafialna Orkiestra ze Starych Skoszew, uświetniają swoimi występami zarówno uroczystości lokalne, jak też reprezentują gminę na zewnątrz, uczestnicząc w imprezach o różnym zasięgu. Działające zespoły/formacje przyczyniają się do integracji mieszkańców, kształtowania lokalnej dumy oraz zachowania tożsamości.

Także czynny udział w wymienionych powyżej uroczystościach Kół Gospodyń Wiejskich, funkcjonujących praktycznie we wszystkich sołectwach, przyczynia się do zachowania miejscowych tradycji i zwyczajów kulinarnych.

W kultywowaniu folkloru oraz promocji gminy Nowosolna uczestniczą jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej z Lipin i ze Starych Skoszew.

Organizatorzy i uczestnicy imprez o charakterze kulturowym i folklorystycznym zdają sobie sprawę z wielowiekowej tradycji ich urzędowania i uważają coroczny udział we wszystkich uroczystości za istotny element własnej tożsamości lokalnej.

- **Wykreowanie pamiątek regionalnych**

W ramach realizacji niniejszego zadania zostały przygotowane przez Urząd Gminy Nowosolna gadżety z nazwą i herbem Gminy Nowosolna, propagujące dziedzictwo kulturowe gminy oraz reklamujące ten region. Stanowią one swego rodzaju promocję gminy oraz upowszechniają wiedzę o przynależności do wspólnoty terytorialnej i samorządowej, podkreślają więzi historyczne, kulturowe.

Gadżety promujące Gminę Nowosolna

- **Wspieranie specjalów lokalnych i wpisanie ich na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych oraz ich promocja**

W okresie sprawozdawczym nie podjęto działań w zakresie promocji o charakterze ponadlokalnym produktów rozpoznawanych lokalnie: „żuru Skoszewskiego”, „Moskiewskich pierogów”.

- **Propagowanie dziedzictwa kulturowego w Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie**

Działania podejmowane w Gminno Parkowym Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie mają na celu integrację społeczności lokalnej, pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa kulturowego gminy, pielęgnowanie więzi międzypokoleniowych, kultywowanie starego rzemiosła poprzez organizowanie spotkań i warsztatów z twórcami, lokalnymi artystami, rzemieślnikami. Podobnie jak w latach poprzednich w ciągu roku, odbywa się w tym miejscu szereg imprez kulturalnych. Kontynuowane są spotkania i zajęcia o charakterze kulturowym, takie jak: warsztaty malarskie, warsztaty ceramiki artystycznej (lepienie z gliny naczyń i figur), zajęcia papieroplastyki i rękodzieła (szydełkowanie, haft, ozdoby z bibuły, papieru), nauka śpiewu i gry na instrumentach muzycznych.

W roku 2015 w Gminno Parkowym Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie (we współpracy z Łódzkim Domem Kultury) odbyły się warsztaty poświęcone tkactwu artystycznemu i zdobieniu tkanin metodami naturalnymi, pod nazwą „Wątek artystyczny z osnową tradycyjną”. Były o warsztaty tkania na krosnach oraz odbijania roślin na tkaninach.

Bogata oferta codziennych zajęć uwzględnia aktywne formy spędzania wolnego czasu połączone z pielęgnowaniem tradycji.

Raz w tygodniu w Gminno Parkowym Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie odbywają się próby zespołu śpiewaczego „Byszewianie”, uczestnika wielu festiwali, imprez okolicznościowych o zasięgu lokalnym oraz regionalnym. Członkowie zespołu w czasie warsztatów oraz spotkań dzielą się chętnie wiedzą o tradycjach charakterystycznych dla regionu. Często gośćmi GPCKiE w Plichtowie są pozostałe zespoły z terenu gminy: „Wiaczynianka” i „Seniorzy z Kalonki”, które biorą udział w koncertach, często wychodząc z inicjatywą organizowania różnych wydarzeń kulturalnych dla społeczności lokalnej. Z inicjatywy zespołu śpiewaczego „Byszewianie” corocznie w miesiącu listopadzie organizowany jest „Koncert Piosenki Żołnierskiej”. Do udziału w tym wydarzeniu zapraszane są pozostałe zespoły z terenu gminy, jak i zespoły z gmin okolicznych. Zadaniem koncertu jest ocalenie od zapomnienia piosenek żołnierskich, które w dzisiejszych czasach są coraz mniej popularne.

Cyklicznie Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie organizuje imprezy kulturowo-folklorystyczne. I tak:

- 1) zwykle w styczniu odbywa się koncert kolęd i pastorałek, w którym udział biorą zespoły śpiewacze, zaproszeni goście oraz mieszkańcy gminy – udział we wspólnym kolędowaniu stwarza możliwość spotkania oraz sprzyja kultywowaniu, rozwijaniu i ożywieniu narodowych tradycji kolędowania.
- 2) na przełomie maja i czerwca organizowana jest impreza plenerowa „Święto Gminy” (dawniej „Majówka Samorządowa”), połączona z obchodami Dnia Matki i Dnia Dziecka;
- 3) w miesiącu czerwcu odbywa się Jarmark Średniowieczny, na którym można dowiedzieć się jak wyglądało życie Słowian w okresie przedpaństwowym. W prezentacji pomagają pasjonaci kultury słowiańskiej - członkowie Rodu Dębowego Liścia, którzy chętnie dzielą się swoją wiedzą. Jarmark służy pogłębianiu wiedzy o lokalnej historii, zabytkowym grodzisku, tradycji i promowaniu lokalnego rękodziela.
- 4) w miesiącu czerwcu organizowane jest także święto „Noc Świętojańska” lub „Noc Kupały” – wieczór biesiadny, sobótki – impreza, której celem jest przybliżenie mieszkańcom pochodzenia tego święta, dawnych zwyczajów oraz tradycji sobótkowych chrześcijańskich i pogańskich.
- 5) pod koniec sierpnia organizowane są Dożynki Gminne – impreza, która najbardziej nawiązuje do tradycji naszego regionu. Co roku przygotowywane są przedstawienia zawierające elementy pracy na roli, zbiorów plonów i zakończenia żniw oraz prac polowych. Ten dzień obfituje w różnego rodzaju atrakcje. Specjalnie na tę okazję koła gospodyń wiejskich przygotowują tradycyjne polskie i regionalne potrawy, a mieszkańcy włączają się w przygotowanie tradycyjnych wieńców dożynkowych, a także biorą udział w turnieju dożynkowym.
- 6) w miesiącu grudniu organizowany jest Gminny Oplatek Wigilijny. W czasie tego spotkania można obejrzeć Jasełka czy programy okolicznościowe, przygotowywane przez dzieci i młodzież. Istnieje możliwość wspólnego kolędowania z zespołami śpiewaczymi. Podczas Gminnego

Oplątka Wigilijnego kultywowane są tradycje i zwyczaje związane z obchodami Świąt Bożego Narodzenia.

Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie jest także beneficjentem projektów Wolontariatu Europejskiego. W styczniu 2016 roku uzyskało status organizacji Przyjmującej, Wysyłającej i Koordynującej Wolontariatu Europejskiego i zostało zarejestrowane w europejskiej bazie organizacji EVS. Akredytacja przyznana została na okres 3 lat. W ramach projektu gości wolontariuszy z krajów europejskich. Każdy z projektów zakłada odmienne działania i wynikające z tych działań produkty. W ramach realizacji projektów powstała płyta DVD z tańcami różnych narodów oraz wystawa kultury hiszpańskiej. W ramach tych projektów organizowane były również warsztaty, spotkania i wywiady tematyczne mające na celu poznanie różnych kultur i tradycji.

W październiku 2016 roku została zawarta umowa finansowa pomiędzy Gminno Parkowym Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie a Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) – Narodową Agencją Programu Erasmus+ o przyznaniu środków finansowych na realizację kolejnego projektu pod nazwą: „Odkryj swoją okolicę – odkryj siebie”. Kwota dofinansowania wynosi 8.220,00 Euro. Wolontariat Europejski umożliwia młodym ludziom w wieku 17-30 lat pracę za granicą na zasadach wolontariatu. W ramach programu młodzi ludzie rozwijają swoje kompetencje i zainteresowania, uczą się kreatywności, poznają inną kulturę, język, obyczaje i środowisko. EVS pomaga wolontariuszom zdobyć przydatne doświadczenie zawodowe.

Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie realizuje także program Grundtvig, który zakłada współpracę między pokoleniem młodych osób oraz osób starszych. W ramach projektu zorganizowane zostały warsztaty dotyczące ginących zawodów, powstała także płyta DVD z tradycyjnymi tańcami – Polska wybrała 2 tańce: poloneza i oberka. Wszystkie projekty są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

W Gminno Parkowym Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie nie brakuje także spotkań mających na celu promowanie bogatej historii i kultury obszaru gminy oraz pogłębianie szacunku dla dziedzictwa dziejowego. Ważnym wydarzeniem zainicjowanym przez władze gminy Nowosolna, przy współudziale Gminno Parkowego Centrum Kultury i Ekologii, wpisującym się w tematykę tożsamości regionalnej jest podpisanie umowy o partnerstwie pomiędzy gminą Nowosolna a gmina Sulzfeld w dniu 10.10.2014 roku w miejscowości Sulzfeld. Podpisana umowa o partnerstwie była ukoronowaniem kilkuletnich kontaktów pomiędzy gminami i zwieńczeniem dotychczasowych działań a jednocześnie bramą do dalszego współdziałania. Celem zawartej umowy jest rozwijanie współpracy polegającej m.in. na: organizowaniu wymiany młodzieży, ułatwianiu kontaktów przedsiębiorcom, rozwijanie turystyki i wymiany kulturowej, realizowanie projektów w ramach Unii Europejskiej. To właśnie z Sulzfeld w Badenii-Wirtembergii w Niemczech, przybyli na początku XIX wieku, na teren ówczesnej gminy Nowosolna, koloniści niemieccy, w ramach tzw. „kolonizacji fryderycjańskiej”, przeprowadzonej po III rozbiorze, nadając tym ziemiom nazwę Neu-Sulzfeld. Osadnicy z Niemiec wywarli istotny wpływ na rozwój terenów obecnej gminy Nowosolna oraz

kształtowanie tradycji kulturowych. Koleje historii obu krain geograficznych wywarły silny związek między nimi.

W dniach 1–3 października 2015 r. w gminie Nowosolna odbyło się spotkanie gmin partnerskich Nowosolna i Sulzfeld. W ramach wizyty prowadzono m. in. rozmowy dotyczące współpracy pomiędzy szkołami, zorganizowano spotkania z przedstawicielami Urzędu Gminy Nowosolna, Radnymi Rady Gminy Nowosolna, sołtysami, przedstawicielami jednostek organizacyjnych i organizacji pozarządowych.

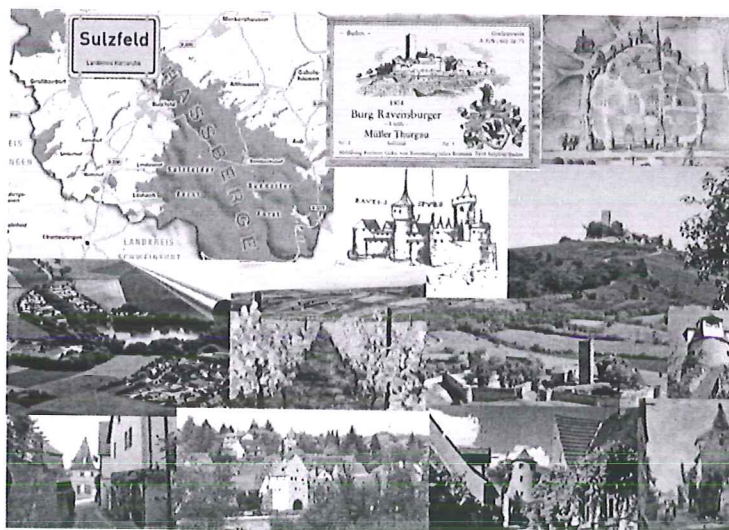
Międzynarodowe spotkanie gmin partnerskich Sulzfeld - Nowosolna

01-03.10.2015

Das internationale Treffen der Partnergemeinden Sulzfeld - Nowosolna

Wizyta delegacji z Niemiec w Urzędzie Gminy Nowosolna we wrześniu 2015 roku

W dniach 14-16 października 2016 roku delegacja składająca się z przedstawicieli gminy Nowosolna odwiedziła z wizytą roboczą gminę partnerską Sulzfeld w kraju związkowym Badenia – Witembergia, w powiecie Karlsruhe.

Wizyta partnerska w Sulzfeld – październik 2016 roku

Uczestnicy wyjazdu mogli poznać organizację nauczania w szkole oraz warunkami pracy strażaków z miejscowej straży pożarnej. Kolejnym krokiem w budowaniu relacji partnerskich będzie wizyta dzieci z terenu gminy Nowosolna w Sulzfeld w maju 2017 roku.

Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie jest ponadto współorganizatorem imprez mających na celu pielęgnowanie bogatej historii gminy, takich jak: Jarmark Średniowieczny, Święto Odzyskania Niepodległości.

Przedmiotem działalności Gminno Parkowego Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie jest zatem zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej. Wspieranie i promocja twórczości, edukacji i oświaty kulturowej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska.

• **Edukacja regionalna mieszkańców**

Ważnym elementem realizowanego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami jest poszerzanie wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy na temat wagi kultywowania tradycji kulturowych gminy i regionu. Szczególnym miejscem poszerzania wiedzy kształtującej tożsamość regionalną i lokalną jest oprócz rodziny szkoła.

Urząd Gminy Nowosolna we współpracy z Gminno Parkowym Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie oraz placówkami oświaty realizuje także działania na rzecz popularyzacji dziedzictwa kulturowego gminy Nowosolna, m.in. wystawy, konkursy, działania edukacyjne, wydawnicze i promocyjne, stawiając sobie za cel edukację społeczności lokalnej i jej propagowanie zwłaszcza wśród najmłodszych mieszkańców naszej gminy. Najistotniejszymi celami, które próbuje się osiągnąć są:

- poznanie historii i dziedzictwa kulturowego gminy,
- budowanie tożsamości lokalnej,
- rozwijanie zainteresowania historią gminy i regionu,
- rozwijanie zainteresowania tradycjami kulturowymi.

W Szkole Podstawowej w Starych Skoszewach, podobnie jak w latach ubiegłych, podczas zajęć bibliotecznych, wychowawczych oraz lekcji języka polskiego prezentowano postać Jarosława Iwaszkiewicza, jego twórczość oraz związek z Byszewami i terenem gminy Nowosolna.

Każdego roku, w rocznicę nadania szkole imienia króla Władysława Jagiełły, co ma ścisły związek z przeszłością historyczną tej miejscowości – nadaniem przez tego władcę w roku 1426 praw miejskich Skoszewom, następuje uroczyste przyjęcie pierwszoklasistów w poczet uczniów. Podczas uroczystości przygotowywane są przedstawienia związane z przeszłością historyczną oraz patronem szkoły. Także treść hymnu szkoły ściśle związana jest z historią tych ziem.

Szkoła Podstawowa w Starych Skoszewach co roku w miesiącu czerwcu organizuje we współpracy ze środowiskiem lokalnym (mieszkańcami, OSP, KGW) imprezę plenerową Święto Szkoły. W sobotę 11

czerwca 2016 r. już po raz dziewiąty w szkole odbył się Dzień Rodziny. Hasłem przewodnim imprezy była 1050 rocznica Chrztu Polski. Uczniowie wszystkich klas przygotowali plakaty związane z tą tematyką, które zaprezentowano na wystawie przygotowanej w budynku szkolnym. Do udziału w wydarzeniu zaproszono bractwo „Rekonstrukto” z Lublina, które zaprezentowało uczestnikom krótką i emocjonującą lekcję historii. Rodzice i dzieci mogli oglądać pokazy walki na miecze, pokazy zbroi, czy metody tortur.

Szkoły Podstawowe: w Lipinach oraz w Starych Skoszewach były także organizatorami rajdów pieszych po Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich. W roku 2016 uczniowie klas IV-VI Szkoły w Lipinach wzięli udział w wycieczce po Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich – po miejscowościach gminy Nowosolna. Dodatkowo wiosną 2015 roku uczniowie klas I-III Szkoły Podstawowej w Lipinach wzięli udział w wycieczce pieszej do Ksawerowa – poszukiwanie oznak wiosny i poznawanie krajobrazu regionu.

Szkoła Podstawowa w Starych Skoszewach na tzw.: „Majowe Rajdy Przedszkolaka” dodatkowo zaprasza przedszkola miejskie (przedszkole miejskie nr 183 oraz przedszkole miejskie nr 220) w ramach spotkań integracyjnych. Zarówno wychowankowie, jak i zaproszeni goście podczas spaceru szlakami PKWŁ poznawali lokalną historię, zwiedzali ciekawe miejsca, uczestniczyli w zabawach i konkursach tematycznych.

Szkoły z terenu gminy Nowosolna także w ramach edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu sprawowały opiekę nad miejscami pochówku poległych w czasie działań powstańczych oraz wojennych. Szkoła Podstawowa w Lipinach opiekuje się pomnikiem ku czci pomordowanych w czasie II wojny światowej położonym w Lesie Wiączyńskim. Szkoła Podstawowa w Starych Skoszewach opiekuje się Grobem Nieznanego Żołnierza oraz Grobem Powstańca Styczniowego, położonymi na cmentarzu parafialnym w Starych Skoszewach. Gimnazjum w Wiączyniu Dolnym opiekuje się cmentarzem z okresu I wojny światowej położonym na skraju Lasu Wiączyńskiego w miejscowości Wiączyń Dolny. Uczniowie wraz z kadrą nauczycielską kilka razy w roku, przy okazji ważnych rocznic państwowych oraz świąt religijnych sprząтали miejsca pamięci, składali na nich kwiaty oraz zapalali znicze.

W ramach **Działania 3 „Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe i historię obszaru”** zrealizowano lub podjęto starania w zakresie niżej wymienionych zadań:

Zadanie:

- **Wykreowanie markowego produktu „Stare Skoszewy i okolice – spotkanie z historią, tradycją i kulturą”**

Dzieje osadnictwa Skoszew i okolic są szczególnie interesujące, gdyż swymi początkami sięgają VI wieku naszej ery. Grodzisko w Skoszewach jest najstarszym odkrytym w Polsce Środkowej wczesnośredniowiecznym ośrodkiem administracji terenowej i wojskowej. Jego założenie konstrukcyjne zachowało się do naszych czasów w dobrym stanie. Jarmark Średniowieczny, który odbywa się każdego roku w miesiącu czerwcu, stał się początkiem starań by grodzisko w Starych Skoszewach - jedna z najstarszych pamiątek kultury nie została zapomniana. Głównym celem zadania jest uświadomienie mieszkańcom początków powstania Starych Skoszew, istnienia grodziska i ważności tego miejsca dla rozwoju gminy,

umocnienie tożsamości mieszkańców gminy, integracja mieszkańców poprzez wspólne działania projektowe, promocję turystyczną obszaru, stworzenie cyklicznej atrakcji turystycznej, promocja lokalnych twórców ludowych, ich produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby oraz zaznajomienie uczestników (głównie dzieci i młodzież) z dawnymi zawodami. Zadanie ma na celu przyczynienie się do wzmocnienia więzi społeczności lokalnej z miejscem zamieszkania, pobudzenie aktywności lokalnej oraz poszerzenie i wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu.

Noc Kupały i Jarmark Średniowieczny 20-21 czerwca 2015

ŚWIĘTO GMINY NOWOSOLNA

4 CZERWCA 2016

JARMARK ŚREDNIOWIECZNY

Realizacja założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016

- **Ochrona walorów i wartości materialnych i niematerialnych przy jednoczesnym ich wykorzystaniu jako czynnik rozwoju obszaru gminy Nowosolna**

Gmina Nowosolna posiada bogate walory dziedzictwa kulturowego o znaczącej randze, które należy chronić i jednocześnie odpowiednio wykorzystywać oraz udostępniać społeczeństwu.

Działania podejmowane przez władze lokalne, mają głównie na celu zahamowanie nieuchronnej degradacji obiektów materialnych oraz przede wszystkim przywróceniu im walorów estetycznych. Pośredni

wpływ na odpowiednie utrzymanie obiektów zabytkowych lub obiektów o wartościach kulturowych (m.in. dobra kultury współczesnej), oraz poprawę ich stanu zachowania mają ustalenia zawarte w dokumentach planistycznych gminy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nowosolna oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zawarte w planach miejscowych zasady ochrony konserwatorskiej są przestrzegane w procesie inwestycyjnym.

Oprócz cennych zabytków materialnych gminy Nowosolna na uwagę zasługują również wartości niematerialne, czyli tożsamość regionalna w postaci zespołów ludowych, twórców rzemiosła czy produktów lokalnych. Niematerialne dziedzictwo kulturowe, to wszystkie przekazane nam przez przodków, nieuchwytnie przejawy tego, co tworzy pewną grupową, narodową, etniczną bądź religijną tożsamość. Wzmacnia poczucie przynależności do społeczności lokalnej i określa nasze miejsce w świecie. Są to odziedziczone po przeszłych pokoleniach praktyki, wiedza, wyobrażenia, idee i wartości, umiejętności, przekazy oraz związane z nimi przedmioty, czy też miejsca. Wiedza taka zostaje przekazana przez dziadków, rodziców, w szkole, w trakcie świąt i uroczystości. Przekaz międzypokoleniowy dziedzictwa niematerialnego jest głównym sposobem na zapewnienie jego przetrwania. Niematerialne dziedzictwo kulturowe nie zawsze jest oryginalne czy wyjątkowe. Każdy przejaw tego dziedzictwa jest ważny i cenny dla tych, którzy go praktykują i którym zapewnia ono poczucie przynależności do ich wspólnoty i dlatego każde zjawisko zasługuje na przetrwanie.

- **Promocja zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego gminy Nowosolna**

W ramach promocji gminy Nowosolna w roku 2015 Urząd Gminy Nowosolna zlecił wykonanie puzzli promujących Gminę Nowosolna; grafika zamieszczona na puzzlach przedstawiała mapę gminy Nowosolna. W roku 2016 Urząd Gminy Nowosolna zlecił przygotowanie gadżetów reklamujących oraz propagujących dziedzictwo kulturowe gminy: nośniki pamięci USB (pendrive) w ciekawych formach, długopisy oraz breloki.

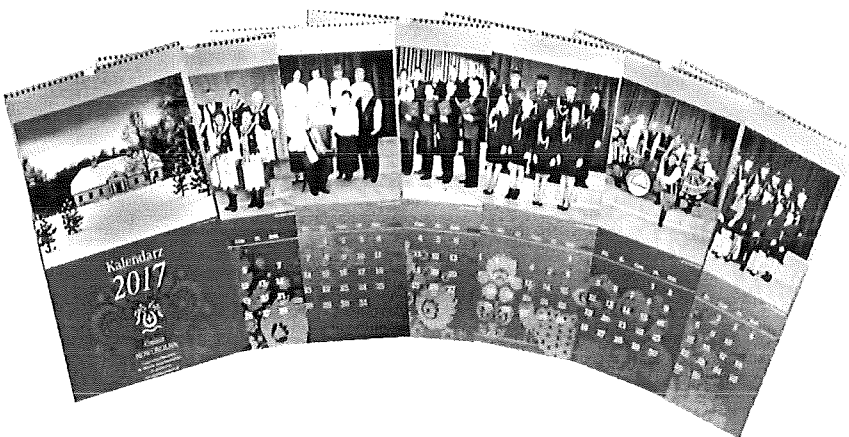

W roku 2015 oraz 2016 roku także na zlecenie Urzędu Gminy Nowosolna zostały przygotowane kalendarze ścienne (odpowiednio na rok 2016 i 2017) promujące kulturę Gminy Nowosolna oraz opatrzone licznymi kolorowymi fotografiami, dokumentującymi dziedzictwo kultury niematerialnej gminy Nowosolna.

Celem wydania niniejszych kalendarzy jest m. in. promocja gminy i jej zasobów. Kalendarze były rozdawane przede wszystkim w środowisku lokalnym podczas imprez gminnych.

Kalendarz na 2016 rok

Kalendarz na 2017 r.

Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie w ramach projektu Wolontariatu Europejskiego (program ERASMUS+ oraz program „Młodzież w działaniu”) zleciło przygotowanie artykułów promocyjnych tj. toreb płóciennych oraz kubków ceramicznych, promujących Wolontariat Europejski (EVS) oraz GPCCKiE w Plichtowie, jako jednostkę wysyłającą, koordynującą i przyjmującą wolontariuszy z różnych krajów Europy.

Artykuły promocyjne Wolontariatu Europejskiego

Podsumowanie

W gminie Nowosolna można zauważyć przejawy przyczyniające się do jej rozwoju w trzech analizowanych aspektach: kulturowym, historycznym oraz społecznym. Działania prowadzone przez Urząd Gminy Nowosolna oraz instytucje gminne dążą przede wszystkim do:

- zachowania dziedzictwa kulturowego gminy poprzez podejmowanie działań służących zahamowaniu degradacji obiektów,

- zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności gminy na tle regionu odzwierciedlające się w organizacji działań i inicjatyw służących rozwojowi kulturowemu gminy,
- integracji mieszkańców,
- eksponowania obiektów zabytkowych do celów turystycznych i społecznych.

Podsumowując realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2013-2016 należy stwierdzić, że cele programowe zostały osiągnięte w stopniu zadowalającym. Zadania zostały w znacznej części zrealizowane wg przyjętych założeń a elementy, które okazały się niemożliwe do wykonania w latach 2013-2016 zostały uwzględnione w II edycji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Nowosolna na lata 2017-2020. Realizacja tych zadań zależy w dużym stopniu od własnych i pozyskanych środków finansowych przeznaczonych na poszczególne cele oraz kreatywnej polityki konserwatorskiej. W okresie sprawozdawczym wypracowano właściwe formy współdziałania różnych podmiotów dla ochrony wartości materialnych i kultywowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Podjęto cenne inicjatywy dotyczące wyeksponowania posiadanego dziedzictwa kulturowego i zainicjowano działania na rzecz uatrakcyjnienia ich pod względem turystycznym i edukacyjnym. Poprawił się również stan zachowania niektórych obiektów zabytkowych.

Działania podejmowane na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego związane z konserwacją zabytków a także upowszechnianiem gminnego dziedzictwa były finansowane zarówno ze środków własnych gminy, jak i zewnętrznych (krajowych i europejskich). W analizowanym okresie dotacje przeznaczone na zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy pochodziły z następujących źródeł:

- budżetu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie Twórczej Edukacji i Rozwoju LDG STER,
- budżetu Narodowej Agencji Programu ERASMUS+,
- budżetu Powiatu łódzkiego Wschodniego,
- budżetu własnego gminy.

Opracowanie: inspektor Renata Nastaga